

Styrning och stöd

Klicka här för att ange text.

Trygghetsplan Gävle kommun

Titel Trygghetsplaner
Gävle Kommun

Författare Andreas Lindahl och Cecilia Vågberg

Citera gärna ur skriften men ange källa

© Författaren och Gävle kommun [2020 Andreas lindahl och
Cecilia Vågberg]
Grafisk form Pangea design

ISBN anges här i förekommande fall
www.gavle.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	3
Hur ska Trygghetsplanen läsas?	3
Bakgrund	3
Uppdraget	3
Mål och syfte	4
Huvudmål (effektmål):	4
Delmål	4
Avgränsningar	4
Trygghet som begrepp	5
Teori – förebygga våld och brott	5
Brotts- och våldsprevention	6
Metod	6
Trygghetsvandringar med medborgardialog	6
E-tjänsten Tyck till om tryggheten	7
Fokusgruppsintervjuer med flickor och unga kvinnor	7
Skolornas trygghetsvandringar	7
Resultat	8
Trygghetsvandringar	8
E-tjänsten Tyck till om tryggheten	8
Fokusgruppsintervjuer med flickor och unga kvinnor	8
Skolornas trygghetsvandringar	9
Slutsatser	9
Övergripande rekommendationer och förslag på åtgärder	11

Sammanfattning

Uppdraget att utforma Trygghetsplaner är sprunget ur Samverkan för Gävle, en politisk plattform 2019-2022 där *Trygghetsplaner ska utarbetas för alla delar av kommunen med lokala handlingsplaner utefter varje stadsdels behov och förutsättningar. Det kan till exempel innebära ökad belysning, trygghetskameror, fler vuxenvandrare eller kommunala ordningsvakter. Vi ska också utveckla ett mer förebyggande, proaktivt arbete mot uppkomst av social oro och en organisation för detta som kan nyttjas i hela Gävle kommun utefter behov.*

Uppdraget ges i kommunplanen 2019 där *kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda hur Trygghetsplaner för kommunens stads- och kommundelar ska utformas.*

I juridisk mening finns inget åliggande i exempelvis kommunallagen (SFS 2017:725) om att kommuner ska jobba med trygghetskapande eller brottsförebyggande åtgärder även om en utredning kring kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet pågår i skrivande stund (dir 2019:94).

I 2.kap 2§ kommunallagen (SFS 2017:725) uttrycks att *"Kommuner och regioner får inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om."* Detta innebär att Gävle kommun inte ska eller får ägna sig åt sådant som exempelvis är förbehållet Polismyndigheten. Däremot så kan man i 1§ samma kapitel läsa; *"Kommuner och regioner får själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar."* Att dom platser och verksamheter som kommunen ansvarar för upplevs som trygga kan nog med fog påstås vara ett allmänt intresse.

Resonemanget ovan pekar också på komplexiteten i arbetet med trygghet och trygghetsplaner, kommunen kan svårigen klara detta arbete på egen hand, utan det krävs långtgående samverkan och samordning såväl internt som externt för att trygghetsarbetet ska bli så effektivt som möjligt. Det kommunen kan påverka som har bäring på tryggheten ska beaktas.

Syftet med rapporten är att:

- Beskriva en metodik för att utforma trygghetsplaner i Gävle kommuns stadsdelar
- Beskriva övergripande och strategiskt trygghetskapande åtgärder
- Beskriva hur de boende och verksamma i stadsdelarna Andersberg och Brynäs upplever platser och situationer som trygga respektive otrygga
- Ge förslag på åtgärder på kort och lång sikt i stadsdelarna

Rapportens sammanfattande slutsatser:

Genom de vandringar och dialoger som genomförts i stadsdelarna framkommer otrygghet inom främst tre områden:

- Avsaknad av belysning
- Osäker trafiksituation
- Växtlighet

Men även andra delar:

- Begränsad tillgång till det offentliga rummet, narkotikaförsäljning, kräkningar och hot

På övergripande nivå identifieras behov av en fortsatt utveckling av samverkan internt inom Gävle kommunkoncern, där beslut i en sektor får påverkan och konsekvenser inom andra delar i andra sektorer. Exempelvis när en verksamhet påbörjas eller förändras utan att ta hänsyn till trafikplanering. Men även behov av fortsatt utveckling med externa samverkansaktörer. Det är av vikt att gemensamt möta invånarnas behov och synpunkter och därigenom få en gemensam lägesbild att arbeta utifrån. Att avsätta resurser för arbetet med trygghetsplaner är avgörande för att skapa långsiktighet och tillit hos invånarna. Gävle kommun behöver utveckla förmågan att kommunicera vilka verksamheter och insatser som finns och erbjuds.

Stadsdelsnätverket i Andersberg ger återkopplingen att trygghetsvandra tillsammans boende och tjänstepersoner från flera samhällsaktörer, är i sig en trygghetsskapande åtgärd och bör också betraktas och värderas som det. Likväl som det är en metod att samla in data.

Inledning

Begreppet trygghet är föremål för flertalet tolkningar och innebörder. Uppdragets övergripande målsättning har varit att arbeta fram en handlingsplan för det trygghetsskapande arbetet i kommunen. Inom kommunen genomförs dagligen ett stort antal aktiviteter som indirekt eller direkt, både på kort och lång sikt, påverkar invånarnas säkerhet och upplevelse av tryggheten, alla dessa kommer dessvärre inte kunna inkluderas i trygghetsplanen. Trygghet kan utvecklas genom delaktighet och lärande med utgångspunkt i det som finns idag och i dialog med boende och verksamma i de stadsdelar där trygghetsvandringar och medborgardialoger genomförs. Det lokala perspektivet är nyckeln till vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra tryggheten.

Hur ska Trygghetsplanen läsas?

Denna trygghetsplan är utformad med ett huvuddokument som beskriver bakgrund, mål, syfte och metodik för arbetet. Huvuddokumentet innehåller även slutsatser och förslag till övergripande åtgärder. Huvuddokumentet följs sedan av en bilaga för respektive stadsdel med en lokal problembeskrivning, bakgrundsinformation samt förslag till åtgärder för stadsdelen på kort respektive lång sikt. I dokumentet används uttrycket *Gävle kommun*, detta avser där så är tillämpligt hela Gävle kommunkoncern.

Bakgrund

Uppdraget

Uppdraget att ta fram förslag till trygghetsplaner finns beskrivet i Kommunplanen 2019 men även 2020:

Kommunstyrelsen uppdras att utifrån det sociala hållbarhetsprogrammet förstärka arbetet med trygghetsplaner för kommunens stads- och kommundelar, insatserna mot hedersrelaterat våld- och förtryck samt det allmänna trygghetsskapande arbetet i den offentliga miljön. För ändamålet tillförs 2 mnkr årligen.¹

¹ <https://www.gavle.se/service-och-information/om-gavle-kommun/statistik-och-siffror/kommunplan-och-budget/>

Mål och syfte

Trygghetsplanen syftar till att ge strategiskt stöd och vägledning med fokus på trygghetsskapande åtgärder. Genom stadsdelspecifika trygghetsplaner åskådliggörs stadsdelsinvånarnas uppfattning om vad som är viktigt för att öka tryggheten. Trygghetsplanen bör finnas med vid planering, om- till- och nybyggnationer och även vid verksamhetsförändringar eller andra typer av förändringar som påverkar människors trygghet.

I projektplanen för trygghetsplansprojektet har följande mål ställts upp;

Huvudmål (effektmål): Projektet har, inom uppsatta tids- och budgetramar, producerat en handlingsplan som innehåller de i delmålen identifierade dokumenten samt, genom en kommunikationssatsning med fokus på aktiviteter med bäring på trygghet, genererat en ökad trygghet inom områden som identifierats av medborgare och samhällsaktörer i Gävle kommuns stadsdelar.

Delmål: (1) Projektet har genererat en stadsdelsbaserad inventering av problem, risker och behov av åtgärder för ökad trygghet i respektive stadsdel.

(2) Projektet har genererat en framtagen lista rörande möjliga förändringar i stadsdelen, såväl fysiska som icke fysiska. Denna lista ska innehålla en tidsplan för möjliga förändringar på såväl kort som lång sikt.

(3) Projektet har genererat en inventering av de kommunala resurserna i stadsdelen, samt en bild av dessa resursers målgrupper och målgruppernas storlek. Projektet har även genererat ett underlag för att bedöma möjligheten att omfördela sagda resurser.

Slutdatum för överlämning av projektets leveransobjekt är sista februari år 2020, då en handlingsplan ska lämnas till projektets beställare.

Avgränsningar

Trygghet är ett vitt begrepp och kan ha olika innebörd beroende på vem som ombeds definiera vad trygghet är. För att projektet ska bli hanterbart både inom den angivna tidsramen och resursmässigt måste avgränsningar göras. Avgränsningen innebär inte en prioritering av vad som är mer viktigt än något annat utan görs av ovan nämnda skäl. Andra projekt och pågående insatser som har bäring på trygghet och säkerhet kan med fördel läggas till som en bilaga under trygghetsplanen, till exempel frågan om kommunala ordningsvakter (så kallat LOV3-förordnande) och trygghetskameror. Efterhand som projekt har etablerats och inarbetats i linjeverksamheten kan dessa sedan även föras in i såväl den övergripande trygghetsplanen som i de stadsdelspecifika.

Långsiktiga sociala- och våldspreventiva insatser, som arbetet med En kommun fri från våld där exempelvis Mentorerna i våldsprevention (MVP), Agera tillsammans (AT) och Huskurage ligger, eller BIG- Brottsförebyggarna i Gävles och Fältverksamhetens långsiktiga arbete kommer att beröras utifrån det som framkommit i inventeringen och utifrån analys av den, där slutsatser kan utmyнна i förslag av icke-fysisk karaktär.

Trygghet som begrepp

Trygghet finns med som ett av fyra målområden i Gävle kommuns Sociala hållbarhetsprogram². Om alla i Gävle ska känna trygghet är det viktigt med en helhetssyn som inbegriper såväl fysisk som social och ekonomisk trygghet. Trygghet är något subjektivt och det är därför viktigt att varje enskild människas behov står i centrum och tillgodoses. Att Gävle erbjuder trygga levnadsförhållanden och kan påvisa låg kriminalitet är starka tillväxtfaktorer och en grundsten i ett socialt hållbart samhälle. Upplevelsen av att bo i en trygg stad bygger på att vi i god samverkan arbetar brett och på flera nivåer samtidigt, såväl långsiktigt förebyggande som kortsiktigt åtgärdande samtidigt.

Delaktighet och inflytande beskrivs i socialt hållbarhetsprogram som viktigt i ett trygghetskapande arbete vilket lett fram till att vi inom ramen för det här pilotprojektet vänt oss till boende och verksamma i berörda stadsdelar och genom olika former av dialog fått information och relevant data om vad som uppfattats som trygghet och otrygghet.

Att trygghet och otrygghet bygger på en subjektiv upplevelse, individens känsla av en plats, en händelse eller en åtgärd innebär en komplexitet där en mängd faktorer kan inverka. Det kan exempelvis handla om faktiska händelser (brott/kriminalitet), ålder och kön, medial rapportering och diskussioner på sociala medier. Det medför att kommunikation kommer är en stor del av det trygghetskapande arbetet.

Teori – förebygga våld och brott

Arbetet med trygghet kopplat till fysisk miljö kan återfinnas i några av de kriminologiska teorierna. Koncept som ofta förekommer i brottsförebyggande arbete är exempelvis Rutinaktivitetsteori³ och Crime Prevention Through Environmental Design⁴.

Rutinaktivitetsteorin bygger på en treenighet som säger att Avsaknaden av kapabla väktare, lämpligt objekt och en motiverad gärningsperson krävs för att förutsättningar för brott ska uppstå.

Kapabla väktare betyder inte poliser, väktare eller liknande, utan det kan vara vem som helst, du eller jag, som kan ha en avhållande inverkan på gärningspersonen. Med ett *lämpligt objekt* avses målet för brottet, som vid brott mot person kan ersättas med *lämpligt offer* eller liknande. Slutligen behövs en *motiverad gärningsperson*, för att ett brott ska begås. Teorin säger att om man kan påverka någon av dessa tre, eller helt och hållet plocka bort endera så kommer inte brottet att ske.

Crime Prevention Through Environmental Design – CEPTD, kan närmast översättas till *brottsförebyggande planering* eller *-design* där brottsförebyggande effekter eftersträvas i till exempel stadsplanering och handlar till stor del om offentliga platser och ytor. Likt Rutinaktivitetsteoriens *kapabla väktare* förväntas *naturliga väktare* ha en avhållande eller avskräckande effekt här. Det handlar om en upplevd eller faktisk ökad social kontroll och därmed också en ökad upptäcktsrisk för en presumtiv gärningsperson. Ett välplanerat område erbjuder bra överblick från boende i området, välplanerad trafik som genom sin natur medför oregelbundna passager av *naturliga väktare*. Hur en byggnad placeras eller orienteras, exempelvis en förskola, kan ha inverkan på om platsen kommer att bli ett "tillhåll" eller inte, här kan god insyn från boende i området vara en typ av *naturliga väktare*. Modellen finns närmare beskriven bland annat på Brottsförebyggande rådets hemsidas

² http://old.gavle.se/PageFiles/55/Gavle_kommuns_sociala_hallbarhetsprogram.pdf

³ Cohen & Felson 1979

⁴ C. Ray Jeffery 1971

⁵ <https://www.bra.se/forebygga-brott/forebyggande-metoder/situationell-prevention.html>

Situationell brottsprevention som tar sikte på att försvåra att ett brott begås kan också handla om lås, larm, bevakning eller andra typer av åtgärder som sammantaget gör att brott inte sker. Båda ovan beskrivna teorier kan utmanas men dessa ger en utgångspunkt i arbetet med trygghet kopplat till den fysiska miljön.

Idag används ett koncept som inom Gävle kommunkoncern kallas för *Nödbromsgrupp* när en situation som skapar otrygghet uppstår. Konceptet är utformat så att den som identifierar behovet sammankallar aktörer som kan tänkas vara berörda. Vanligen involverade interna aktörer är till exempel Socialtjänsten, Säkerhetsenheten och fastighets- och bostadsbolag. Vid behov kan detta koncept skalas upp och även inkludera externa aktörer som det finns ett samverkans- och samordningsbehov med. Exempel på engagerade externa aktörer är Polismyndigheten och bevakningsbolag.

Den andra delen av det brottsförebyggande arbetet är den *sociala preventionen*. Den sociala preventionen är långsiktig och spänner över år. Det handlar om en bred palett av åtgärder och verksamheter både på nationell, regional och lokal nivå. Exempel på social prevention på nationell nivå är bland annat att staten verkar för att förebygga utanförskap och minska klyftorna i samhället. På lokal nivå handlar social prevention om att förebygga mobbning och psykisk ohälsa, förebygga utanförskap och att identifiera de som är i behov av hjälp tidigt. En annan typ av social prevention utgörs av fritidsgårdarna som skapar meningsfulla fritidsaktiviteter för ungdomar i stadsdelarna, ytterligare exempel på social prevention är ANDT-utbildning (Alkohol Narkotika Dopning Tobak).

De våldspreventiva metoderna Mentorerna i Våldsprevention (MVP), Agera tillsammans och Huskurage bygger precis som i resonemanget om *kapabla väktare* på åskådarperspektivet och civilkurageforskningen och socialpsykologin⁶. Denna forskning förklarar varför vi inte agerar, även när vi faktiskt är oroliga för en annan medmänniska. Vet vi mer om vad som hindrar oss så kommer vi att ha lättare för att agera som *aktiva åskådare*.

Brotts- och våldsprevention

Det är viktigt att vi har med både de brotts- och våldsförebyggande perspektiven i trygghetsarbetet. Våld skapar otrygghet och oro, men våld blir inte alltid automatiskt ett brott. Våld kan förekomma på flera olika platser, i både hemmet och ute i stadsdelarna – i olika former. Fysiskt, men också sexualiserat och olika former av psykiskt våld som hot, trakasserier, mm. Utifrån detta är det långsiktigt förebyggande (preventiva) arbetet en viktig del av ett trygghetsskapande arbete.

Metod

Ansatsen i arbetet med trygghetsplaner har varit att det ska ske i nära dialog med boende i området, men även de som verkar i området. Arbetet har skett i nära samverkan med flera aktörer inom kommunkoncernen, men också med andra samhällsaktörer.

Trygghetsvandringar med medborgardialog

För att kunna samla in data från invånarna i stadsdelarna organiserades trygghetsvandringar i Andersberg och Brynäs, dessa två stadsdelarna utgjorde piloten. Anledningen till att just Andersberg

⁶ till exempel Stefan Blomberg, Linköpings universitet

och Brynäs valdes som pilotstadsdelar är Gavlegårdarna AB:s förestående centrumförnyelse. Genom att kombinera dessa antas synergieffekter kunna uppnås.

Trygghetsvandringarna har utformats så att inför trygghetsvandringen så har det gjorts en geografisk indelning av stadsdelen för att kunna täcka så stor yta som möjligt. Deltagarna har bjudits in via direktutskick i brevlådor, inbjudningar och evenemang på sociala medier och genom olika typer av nätverk. Störst räckvidd förefaller direktutskick ha haft.

Förberedelsen till trygghetsvandring och medborgardialog har skett i nära samverkan med andra verksamheter inom kommunkoncernen såsom Valfärd (socialtjänst), Livsmiljö (gata/park, trafikplanering och fritidsgårdarna), Styrning och stöd (enheten för säkerhet och social hållbarhet) samt Gavlegårdarna och Gavlefastigheter. Men även med andra samhällsaktörer som Polisen, Region Gävleborg och Räddningstjänsten.

Trygghetsvandringarna har inletts med att tjänstepersoner från deltagande aktörer gått igenom syftet och genomförandet. Därefter har deltagarna delats in gruppvis och har sedan med stöd av tjänstepersoner vandrat i respektive område och diskuterat olika faktorer som påverkar tryggheten. Under vandringen har synpunkter och tankar dokumenterats av tjänstepersonerna. Själva trygghetsvandringen har därefter följts av en workshop där deltagarna tillsammans med tjänstepersonerna utifrån ett frågeunderlag kunnat fortsätta diskussionerna kring vad som påverkar tryggheten. Avslutningsvis har en medborgardialog med fokus på trygghet genomförts. Medverkande till medborgardialogen har varit Gavlegårdarna, socialtjänst, polisen, gata/park och trafikplanering, enheten för säkerhet och social hållbarhet.

E-tjänsten Tyck till om tryggheten

En annan informationskälla har varit en e-tjänst på kommunens hemsida (Gavle.se) där synpunkter och tankar kring trygghet och otrygghet kan lämnas. E-tjänsten har utformats och riktats till de båda stadsdelarna var för sig men med samma frågor om platser och/eller situationer där du känner dig trygg eller otrygg, vad trygghet är för dig, vad som får dig att känna dig trygg eller otrygg samt tankar om- och synpunkter på Gävle kommuns trygghetsarbete.

Fokusgruppsintervjuer med flickor och unga kvinnor

Det har genomförts kompletterande fokusgruppsintervjuer för att fånga upp målgruppen flickor och unga kvinnor som inte deltog i tillräcklig utsträckning vid de genomförda trygghetsvandringarna. Fokusgrupper som metod bidrar till att även belysa andra trygghetsaspekter än de som uppkommer vid trygghetsvandringarna. Metodiken innebär att personer från målgruppen bjuds in för att i grupp samtala om hur de upplever tryggheten i den berörda stadsdelen. Det kan bygga på egna upplevelser och erfarenheter men kan också ge en bild av tryggheten i stadsdelen utifrån deras kunskap om upplevelser och erfarenheter hos människor i deras omgivning.

Skolornas trygghetsvandringar

Information har också inhämtats från de trygghetsvandringar som skolorna i stadsdelarna genomfört på sina respektive skolor.

Resultat

Trygghetsvandringar

I oktober 2019 genomfördes den första trygghetsvandringen inom ramen för projektet, i stadsdelen Andersberg. Cirka 60 deltagare ur allmänheten kom till trygghetsvandringen.

I januari 2020 genomfördes den andra trygghetsvandringen inom ramen för projektet, denna gång i stadsdelen Brynäs. Till trygghetsvandringen kom ett 50-tal personer ur allmänheten.

Trygghetsvandringarna i stadsdelarna Andersberg och Brynäs har i stort gett samma utfall när det gäller vad det är som påverkar tryggheten. Det handlar om *belysning, grönområden/växtlighet, trafiksituationen* och *övriga trygghetsfaktorer* där bland annat kriminalitet och avsaknaden av mötesplatser tas upp. Tyngdpunkten i Andersberg låg på trafiksituationen samt upplevd kriminalitet, framförallt narkotikarelaterad brottslighet och de följdverkningar detta för med sig. Tyngdpunkten i Brynäs låg på belysning och trafiksituationen.

Belysning; Trygghetsvandringarna har genomförts under oktober respektive januari månad, vid båda tillfällena saknades snö, så belysningens betydelse för tryggheten blev tydlig. Belysning förefaller utifrån trygghetsvandringarna vara den mest förekommande aspekten för hur trygg eller otrygg en plats upplevs.

Växtlighet; framförallt om det upplevs som igenvuxet eller att buskage och liknande finns i nära anslutning till exempelvis gång- och cykelbanor upplevs som otryggt, ofta i kombination med mörker och avsaknad av belysning.

Trafiksituationen; har främst handlat om att det framförs fordon på gång- och cykelbanor, att det körs med hög hastighet samt att det saknas övergångsställen eller andra säkerhetsskapande åtgärder.

Övriga trygghetsfaktorer; Under denna kategori har problematik så som narkotikarelaterad brottslighet och stölder lyfts upp. Andra typer av företeelser som skapar otrygghet är avsaknad av naturliga mötesplatser, upplevelsen av att inte ha tillgång till de offentliga rummen pga. ansamlingar av individer som följer efter, kommenterar, trakasserar eller på annat sätt agerar på ett sätt som upplevs otryggt. Den vanligast förekommande synpunkten är att sådana ansamlingar utgörs av pojkar eller män.

E-tjänsten Tyck till om tryggheten

Resultatet från e-tjänsten förstärker det som framkommit i trygghetsvandringen och medborgardialogen där belysning, trafiksituation och mycket växtlighet påverkar tryggheten i området.

Fokusgruppsintervjuer med flickor och unga kvinnor

Resultaten från fokusgruppsintervjuerna med unga kvinnor visar på både platsspecifika som icke-fysiska aspekter som viktiga för den upplevda tryggheten. Genomgående är att de platser i stadsdelarna som uppfattas som mörka och dåligt belysta också upplevs som otrygga. Platser som är upplysta och där det finns en blandning av människor uppfattas bidra till en ökad trygghet.

Tydligt är också att män eller äldre pojkar, särskilt i grupp, ibland på ett negativt sätt agerar i det offentliga rummet. Deltagarna i fokusgruppen beskriver att det kan handla om att bli stirrad på, få

kommentarer, bli förföljd eller att rädslan för att bli utsatt i sig innebär en otrygghet. Det medför att flickor och unga kvinnor antar egna strategier för att hantera detta som innebär att de i praktiken begränsas i tillgången till det offentliga rummet.

Skolornas trygghetsvandringar

Det som särskilt framkommit vid skolornas egna trygghetsvandringar är den bristande säkerheten i utemiljön. Cykelbanor som nyttjas av allmänheten löper rakt igenom skolgårdarna. Många cyklar snabbt och barnen måste passera över cykelbanorna för att ta sig till matsalen, lekplats, fritidsklubb, mm. Detta har påtalats av orolig personal flertalet gånger utan framgång.

Innovationssprint seniorer

I oktober 2019 anordnades en innovationssprint med tema trygghet där 60 talet seniorer i Gävle kommun medverkade. Innovationssprinten genomfördes i samverkan med SKR (Sveriges Kommuner och Regioner). De seniorer som deltog bodde både i ordinärt boende samt i trygghetsboende. Under sprinten framkom att det är som av vikt för seniorerna är att det finns god belysning främst kvällstid, att det finns människor som rör sig utomhus, att någon efterfrågar och saknar personen, att ha bra grannar och att kollektivtrafiken fungerar bra.

Slutsatser

Trygghet kan sägas vara en subjektiv uppfattning, tryggheten är starkt kopplad till brottslighet, såväl upplevd som faktisk. Tryggheten hos en individ påverkas av flertalet faktorer, exempelvis vad som skrivs på sociala medier, kön och ålder. Detta är viktigt att ha med i planeringsarbetet då en plats som statistiskt sett är säker (frånvaro av rapporterad brottslighet och dylikt) kan upplevas som otrygg på grund av exempelvis mörker eller att det hänger grupper av människor där. Om inte otryggheten beaktas kan detta leda till att människor undviker platsen som i sin tur medför att platsen blir utan *naturliga väktare* (sett ur den situationella preventionen, exempelvis tidigare nämnda CPTED), det vill säga goda samhällsmedborgare som kan reagera på felaktigheter. Frånvaron av *naturliga väktare* risker att underlätta för kriminella eller oönskade företeelser att "ta över platsen". Det kan även leda till att det uppstår så kallade *döda ytor* där det inte förekommer någon aktivitet överhuvudtaget och människor undviker platsen av den anledningen. Utöver att motverka kriminalitet och andra typer av företeelser som är oönskade och skapar otrygghet så är det tre huvudområden som trygghetsarbetet bör fokusera kring; belysning, växtlighet och trafik.

Vikten av en välplanerad och fungerande belysning har under både trygghetsvandringarna och andra dialoger lyfts åtskilliga gånger. Att det finns belysning på platsen sedan tidigare behöver inte nödvändigtvis innebära att det lyser tillräckligt bra, att det lyser i rätt riktning eller lyser upp rätt objekt/del. Det äldre, gula ljuset, som kommer från lampor med högtrycksnatriumlampor upplevs ofta som otillräckligt. På platser där dessa lampor har bytts ut mot LED-belysning med ett betydligt vitare ljus upplevs ofta en betydligt bättre ljusbild. En relevant frågeställning i sammanhanget är "var får det vara mörkt?" detta eftersom det inte är vare sig möjligt eller önskvärt att belysa alla ytor.

Tätt sammankopplat med belysning är vegetation och växtlighet. En plats som är mörk upplevs om möjligt som än mer otrygg om det dessutom finns stora häckar eller partier med buskage och liknande, i synnerhet om dessa är tätt inpå exempelvis en gång/cykelväg. Rimligen så önskar ingen

att all vegetation och växtlighet tas bort från parker och liknande, men det är viktigt att hitta en bra balans mellan insyn/genomsynlighet, risken att en person kan gömma sig i ett buskage och växtlighetens omfattning och placering. Det gäller i synnerhet hur platsen ter sig i mörker. En plats som upplevs som trygg på dagen kan mycket väl uppfattas som otrygg i mörker på grund av buskage och bristfällig belysning.

Trafiksituationer som har lyfts upp av deltagarna under trygghetsvandringarna har pekat på dels bristande respekt för gällande regelverk i så mening att fordon framförs på gång/cykelvägar, parkeras mot gällande bestämmelser och att det bitvis är höga hastigheter. I Andersberg lyftes särskilt problematiken med att fordon körs på gång/cykelvägar samt parkeringssituationen, där bland annat slarvigt parkerade fordon tar upp mer än en parkeringsruta vilket får till följd att det blir brist på parkeringsplatser. Även placering och utformning av kollektivtrafikens hållplatser lyftes fram som problematiska.

På Brynäs lyftes särskilt problematiken med höga hastigheter och avsaknaden av övergångsställen. Bristen på övergångsställen medför att många, framförallt skolelever, chansar och korsar vältrafikerade vägar utan att gå till närmsta övergångsställe. En missbedömning i en sådan situation kan få mycket allvarliga konsekvenser. Trafiksituationerna som har lyfts fram visar på vikten av att analysera trafikflöden och att detta beaktas vid exempelvis verksamhetsförändringar. Om en skola utökas eller byter årskurser (exempelvis från åk.f-6 till åk.7-9) så kommer detta att påverka trafikflödet av såväl personbilar som fotgängare och cyklister. Detta gäller inte bara i skolans omedelbara närhet utan kan komma att påverka hela stadsdelen.

Gävle kommuns intention att bli en mer cykelvänlig kommun kommer att kräva att det skapas plats för cyklister, exempelvis att det del av vägbanan upplåts för cyklister där så är möjligt. Ju mer "konflikter" som kan förebyggas mellan exempelvis fotgängare och cyklister, desto tryggare trafikmiljö.

Ett fungerande stadsdelsnätverk förefaller vara en god kraft i stadsdelen. Ett stadsdelsnätverk är en mötesform för aktörer och boende i stadsdelen och kan tjäna som kontaktyta mot exempelvis kommunen eller polismyndigheten. Genom stadsdelsnätverket kan mycket samordning och samverkan ske, det är också en bra yta för informationsdelning mellan det offentliga och invånarna i stadsdelen. Stadsdelsnätverket kan inte användas som enda kommunikationsväg för offentliga aktörer, men kan utgöra en av huvudkommunikationsvägarna. Ett stadsdelsnätverk fungerar troligen som bäst då drivkraften kommer från invånarna och civilsamhället. Det offentliga bör därför inte vara organisatör eller ansvara för nätverket, men ska i så stor utsträckning som möjligt stötta och underlätta nätverkets tillkomst och verksamhet.

Vid uppföljande möte med stadsdelsnätverket i Andersberg i januari 2020 framkom att de boende upplevt trygghetsvandringen i sig som trygghetsskapande. Det innebär att vandringen och medborgardialogen kom att utgöra både mål och medel.

Som det i inledningen konstaterades så bygger individers otrygghet på ett stort antal samverkande faktorer varför kommunikation blir synnerligen viktigt i det trygghetsskapande arbetet. En del i kommunikationen behöver vara *återkoppling* av vad som görs av dom offentliga aktörerna. Exempelvis så behöver utfall och åtgärder efter en trygghetsvandring kommuniceras med invånarna i stadsdelen, även här måste dom delar som upplever ett digitalt utanförskap, inte talar svenska eller på olika sätt ges möjlighet att ta del av informationen. Att kommunicera och informera om de faktiska åtgärder det offentliga vidtar för att påverka säkerhet och trygghet i positiv riktning, både på

kort och lång sikt, torde i sig ha en trygghetshöjande effekt. Att invånarna medvetandegörs om att det sker saker, även om inte allt är synligt för den enskilde, är mycket viktigt.

Ytterligare delar som bör finnas med i kommunens trygghetsarbete kan vara innehållet i medborgarlöftena som tecknas mellan Polismyndigheten och kommunen. Härvid är det önskvärt att innehållet i medborgarlöftena i så stor utsträckning som möjligt riktas mot samma frågor/oönskade företeelser som lyfts fram som otrygghetsfaktorer.

För att Gävle kommuns arbete med trygghet ska vara långsiktigt, trovärdigt och effektivt kommer det krävas öronmärkta resurser, såväl ekonomiska som personella. Insatser, projekt och arbeten som har bäring på tryggheten behöver införlivas i ordinarie verksamhet för att säkerställa långsiktighet/kontinuitet. Detta blir särskilt viktigt när det gäller den sociala preventionen där tidsspännat kan vara flera år.

Övergripande rekommendationer och förslag på åtgärder

Med det ovan beskrivna och med ovan gjorda slutsatser lämnas följande förslag till övergripande åtgärder, oaktad stadsdel:

Att Gävle kommun avsätter riktade medel för trygghetsarbetet i budget. Medlen ska avse såväl personella resurser som materiella investeringar och åtgärder. För att trygghetsarbetet ska ge effekt och vara trovärdigt är kontinuitet viktigt och att trygghetsarbetet kan löpa över tid. Trygghetsarbetet kommer att kräva uthållighet i såväl personella som ekonomiska resurser.

Att Gävle kommun aktivt kommunicerar kring trygghet, det avser planerade åtgärder, pågående åtgärder och genomförda åtgärder. Kommunikationen måste ske på sådant sätt att även den delen av kommunens invånare som befinner sig i *digitalt utanförskap*⁷ eller inte behärskar det svenska språket nås av informationen. Kommunens hemsida kan således inte vara enda kanalen. Då trygghet är som tidigare konstaterats en subjektiv upplevelse kan inte betydelsen och vikten av kommunikation nog understrykas.

Att en trygghetsida skapas på gavle.se för att möjliggöra för allmänheten att på ett enkelt sätt följa trygghetsarbetet i kommunen samt för att kontinuerligt återkoppla resultat och vidtagna åtgärder till boende och verksamma som finns i stadsdelarna.

Att arbetet med trygghetsplaner sker i bred samverkan inom kommunkoncernen men även med andra externa samhällsaktörer. Utveckla samverkansformer med trygghet i fokus av dels operativ karaktär och dels på strategisk nivå.

Att Gävle kommun bör stötta och möjliggöra tillkomst av stadsdelsnätverk i de stadsdelar där detta inte finns idag. Befintliga stadsdelsnätverk bör fortsätta stöttas och deras verksamhet underlättas. Civilsamhällets aktörer är viktiga aktörer för att verka och bidra till levande och trygga stadsdelar.

Att beslut som fattas inom kommunkoncernen och som påverkar samverkande samhällsaktörer, ska ha processer som hänger samman. Exempel på när det inte gjorts är när tillstånd getts för krogarna att ha öppet till 03 på natten samtidigt som lokaltrafiken har sista bussturen från centrum strax efter kl. 02. Det skapar otrygghet för de som ska ta sig hem efter stängning, särskilt kvinnor.

⁷ Rapport *Svenskarna och internet 2019*, Internetsittelsen, (s.64-65, 78)

Att Gävle kommun vid organisations- och verksamhetsförändringar, exempelvis att flytta en verksamhet från en stadsdel, särskilt ska beakta vilken påverkan på tryggheten detta kan medföra, till exempel då rörelsen av *naturliga väktare* (se teoriavsnittet) i området kan komma att minska. Sociala konsekvens- och barnkonsekvensanalyser⁸ ska genomföras inför förändringar och de boende i området ska göras delaktiga.

Att Gävle kommun regelbundet genomför trygghetsvandringar i varje stadsdel. Trygghetsarbete i det större sammanhanget är inte en punktinsats eller ett kortsiktigt projekt. Därför föreslås att det vartannat år genomförs trygghetsvandringar i respektive stadsdel. Därtill bör det övervägas om det även ska genomföras exempelvis medborgardialoger med fokus på trygghet mellan nu föreslagna trygghetsvandringar.

Att säkerställa att vi får ett representativt underlag som ligger till grund för trygghetsplanernas utformning behöver olika metoder användas. Det innebär att utöver trygghetsvandringar bör till exempel riktade intervjuer genomföras för att fånga yngre personers synpunkter men även andra metoder såsom e-tjänster bör användas.

Att säkerställa att det som framkommer vid trygghetsvandring, dialog, enkät och intervjuer tillvaratas.

Att trygghetsplansarbetet följs upp kontinuerligt och även utvärderas för att få största möjliga effekt av arbetet. I detta bör ingå att trygghetsplanens huvuddokument ska revideras minst vartannat år samt att de stadsdelspecifika bilagorna revideras då en ny trygghetsvandring genomförs i stadsdelen. Även samverkan med extern aktör för mer djupgående utvärdering av projektet bör övervägas.

Att Gävle kommun anskaffar och använder ett digitalt verktyg för lägesbildsarbete. Ett digitalt verktyg som möjliggör sammanställning och delning av information med bäring på säkerhet och trygghet möjliggör en god, aktuell och samlad lägesbild hos samtliga aktörer. En aktuell och samlad lägesbild gör det också möjligt att vara proaktiv och kunna möta händelseutvecklingar i ett tidigt skede.

Att offentliga aktörer finns i stadsdelarna skattas av boende som en trygghetskapande åtgärd, dels fältverksamheten men även förskola, skola, vård- och omsorgsboende eller liknande. De offentliga aktörerna fungerar även som mötesplats i stadsdelen exempelvis biblioteken. Dock bör inventeringen av offentliga aktörer i stadsdelsområden *inte* inkluderas i arbetet med trygghetsplaner.

Att möjliggöra ett långsiktigt trygghetsfrämjande och våldspreventivt arbete i exempelvis skolor, förskolor och fritidsgårdar för att på sikt minska förekomst av trakasserier, hot och våld, samt att öka tryggheten och tillgången till det offentliga rummet för alla.

⁸ T.ex. Göteborgs stad https://goteborg.se/wps/portal/start/byggande--lantmaterioch-planarbete/kommunens-planarbete/verktyg-for-stadsplanering-2/socialt-hallbar-utveckling-och-barnperspektiv/barnkonsekvensanalys!ut/p/z1/hY7BCoJAGISfxuv-64pazc7GKmkQaDtJVS2VVBXVmuhp8-OQdHchvmGGRBQghirR6eqpdNj1a-lvxrTuMT39EQs30Q4eGc5NExSTOOPhT_ALHG-EMhQgyiqwdim4Eg8Tceo4zzwHMpuoy958OxdrkCYeRNGmnl3ayv2mWZ5q2DDIpridJa9Zl0enDwW6XV8wLlJwnTUD5TWYQvk9_dMw!//dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

